כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בהעלתך ■ י"א סיון תשפ"ו ■ 27.05.2026 ■ גליון מס' 892

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

"פרשת המתאוננים" (במדבר יא, א-ג) עלומה ביותר, שכן כלל לא נאמר בה על מה "התאוננו": "ויהי העם כמתאוננים רע באזני ד', וישמע ד' ויחר אפו ותבער בם אש ד' ותאכל בקצה המחנה" - סתם הכתוב ולא פירש מה עניינו של חטא זה, מדוע חרה אף ה' ומה הביא לענישה קשה זו. רמב"ן - לדוגמה - הביא תחילה את פרשנות ראבע"ז - 'מתאוננים' מלשון 'און', לא קיבל את פרשנותו, והילך בנתיב חלופי:

> "ויהי העם כמתאננים - אמר ר' אברהם מגזרת 'און', וכן 'מחשבות אונך' (ירמיה ד יד), שדברו דברי און. ואיננו נכון, כי למה יכסה הכתוב על חטאם ולא יגידנו כאשר עשה בכל המקומות. והנכון בעיני, כי כאשר נתרחקו מהר סיני שהיה קרוב לישוב ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא במסע הראשון היו מצטערים בעצמם לאמר מה נעשה, ואיך נחיה במדבר הזה, ומה נאכל ומה נשתה, ואיך נסבול העמל והענוי ומתי נצא ממנו, מלשון מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו (איכה ג, לט), שהוא לשון כואב ומצטער על עצמו, וכן בן אוני (בראשית לה יח) בן צערי, ואנו הדייגים ואבלו (ישעיה יט ח). וכאשר אמר הכתוב כי היו כואבים ומצטערים כבר הזכיר וספר החטא. ואמר "כמתאוננים", כי היו מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים. והיה רע בעיני ד', שהיה להם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם, והם היו כאנוסים ומוכרחין מתאוננים ומתרעמים על עניינם...".

לדידו של רמב"ן, הכוונה אפוא היא לתלונה כללית על היעדר נוחות עם היציאה למדבר: מה נעשה, איך נחיה, מה נאכל, מה נשתה, האם נסבול, עד מתי וכו'. ומאחר שתלונות כאלה מצדם של אנשים היוצאים למדבר כה צפויות, בצדק לא טרחה התורה לפרטם, והסתפקה באיפיון כללי: "מתאוננים". אלא שגישה זו של טרוניות על סבל וצער היא עצמה לרועץ, שכן מצופה מהם שילכו אחרי ד' "בשמחה ובטוב לבב".

גישת רלב"ג שונה. רלב"ג נותן דעתו לשתי מילים שבכתוב, אשר מתכתבות ביניהן: "באזני ד' - וישמע ד' ". לדידו, במילים אלה רמז הכתוב כמעט מפורשות לפשרו של החטא:

> "ויהי העם כמוצאים תואנה רעה על ד' יתעלה, בשהיו אומרים שאיננו שומע הדברים אשר בכאן, ואינו יודע אותם; וזהו אומרו שהיו מתאוננים רע באזני ד'. והנה חרה אף ד' יתעלה בזה, והראה להם שהוא שומע הדברים האלו, ויודעם, וזה היה כשהביא עליהם אש גדולה ואכלה בקצה המחנה, והם היותר רחוקים ממחנה שכינה. וידמה שבפחותים שבהם אכלה, והם היו האומרים הרע באזני ד'. או יהיה אומרו כמתאוננים רע באזני ד' - שהיו חושבים מחשבות רעות בינם לבין עצמם, ולא היה שומע זה כי אם ד' יתעלה לבדו. ולא נתברר מה היו אלו הרעות. וידמה מהעונש שהביא ד' יתעלה עליהם שיהיו אלו התואנות בענייני האמונה; ונראה זה גם כן ממה שנאמר בספר ואלה הדברים (ט, ב): ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה מקציפים הייתם את ד' ".

ודאי שלא בכדי ראה הכתוב לנכון להדגיש שהדיבור הוא "באוזני ד' ", ושד' אכן "שומע". יש להניח אם כן ש"זו" בדיוק הייתה הבעיה: טענה להיעדר השגחת ד' על הארץ: "איננו 'שומע' הדברים אשר בכאן ואינו יודע אותם"! כנגד זה אמר אפוא הכתוב "וישמע ד' ". בין אם הייתה זו טענה כפרנית שהושמעה ברבים (ביאור א') ובין אם הייתה זו טענה-שתוקה "בינם לבין עצמם" (ביאור ב'), מדובר בפגם אמוני חמור ביותר. מכאן גם פשר הענישה החמורה - "אש גדולה ואכלה בקצה המחנה", שכן על כפירה בוטה שכזו לא ניתן לעבור לסדר היום. וכפי שכתב הרמב"ם (מורה נבוכים א', לו): "דע כי כאשר תתבונן בכל התורה וכל ספרי הנביאים, לא תמצא לשון 'חרון אף' [כבדוגמה דנן]... אלא בעבודה זרה דוקא".

■

> **כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.**
> הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

וינוסו משנאיך מפניך
אחת לכמה שנים קם בתוכנו "מושיע" תורן המודיע שהנה הנה הוא מביא...
המשך בעמ' 2

ויהי בנסע הארן
הדרך לפעול עם א-ל
בפרשתנו ישנו תיאור של הדרך בה נסעו עם ישראל בכל ימי הנדודים...
המשך בעמ' 3

לתת לאורות כלים
מיקומה של פרשת המנורה בתחילת פרשתנו מעוררת תמיהה, שהרי...
המשך בעמ' 4

בדידי הווה עובדא
האדמו"ד מקרעטשענייף מדחובות
היו לי גילויים מדהימים עם האדמור מקרטשניף, שהיום הוא בסביבות...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ בהעלתך את הנרות
■ "שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדֵכָה וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן"
■ "ויעש כן אהרון"
המשך בעמ' 5

וינוסו משנאיך מפניך

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אחת לכמה שנים קם בתוכנו "מושיע" תורן המודיע שהנה הנה הוא מביא שלום לישראל, והוא גורר את מדינת ישראל בצורה לא אחראית להימור שהתוצאות שלו מעמידות אותנו שוב מול מציאות אכזרית של איבת עולם לעם עולם. מאז השליך **נמרוד** את אבינו אברהם לכבשן האש, לא חדלו הניסיונות של אומות העולם להכחיד את עמנו, כבר בימי האבות אנו מוצאים את **ישמעאל** המצחק עם יצחק **(בראשית כא ט)**, ופירשו לנו חז"ל: שהיו יוצאים לשדה, ונוטל ישמעאל קשתו ויורה בו חצים **(ב"ר נג)**, והוסיפו על כך במדרש **(תנחומא תולדות ה)**: "'עין ה' אל יראיו' - זה יצחק, 'להציל ממות נפשם' - שבקש ישמעאל להורגו". גורל זה חזר על עצמו אצל יעקב ככתוב **(שם, כז מא)**: "ויאמר **עשו** בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי". יעקב אינו משלים עם גורל זה, הוא מושיט ידו לשלום, מתקין עצמו לדורון לתפילה ולמלחמה, בתקוה להתפייס עם אחיו. והנה זה פלא, כאשר סוף סוף נפגש יעקב עם עשו, ועשו מאיר לו פנים ומציע לו: "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך", דווקא כשלכאורה נתיישרו ההדורים, דווקא אז יעקב מסרב ודוחה את עשו: "יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני", מה גרם ליעקב לשנות לפתע את דעתו מן הקצה אל הקצה? בין שתי העמדות הללו של יעקב נתרחש המפגש של יעקב עם **שרו של עשו**, ועד המפגש הזה סבר יעקב שהסכסוך שלו עם עשו הוא **סכסוך רגיל** כשאר הסכסוכים הממלאים את העולם, סכסוך הניתן לפתרון, אם על ידי מחוות של צעדים בוני אימון (דורון), או בהכרעה של פתרון צבאי (מלחמה). אבל לאחר מפגשו של יעקב עם שרו של עשו, התברר לו שיש כאן סכסוך ששורשיו עמוקים יותר, ושכל עוד לא יעקרו שורשי השנאה של עשו לישראל, וכן של ישמעאל לישראל, לא יהיה כל ערך להסכמים החיצוניים שיושגו בחולשת רגע של השונא. על כן מבטיח יעקב לעשו שישוב להיפגש עמו רק לעתיד לבא, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". ועל הבטחתו זו של יעקב אמרו במדרש **(ב"ר עח יד)**: "חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שהלך יעקב אבינו אצל עשו להר שעיר מימיו - אפשר יעקב אמיתי היה ומרמה בו?! אלא אימתי היה הוא בא אצלו? לעתיד לבא, ככתוב: 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והייתה לה' המלוכה'".

משה רבנו הוא שזיהה את שורשיה העמוקים של שנאת העמים לישראל, כשהוא מבקש מריבונו של עולם לסייע לישראל מפני אויביו, אין הוא מזהה אותם כאויביהם של ישראל אלא **כשונאי ה'** ככתוב: "ויאמר משה, קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך". **ופרש"י** על פי המדרש: "משנאיך - אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם, שנאמר **(תהלים פג ג)**: 'ומשנאיך נשאו ראש', ומי הם? "על עמך יערימו סוד'". את הקשר של שנאת העמים לישראל, הנובעת משנאתם העיוורת בתת-ההכרה שלהם לאלוקי ישראל, מוצאים אנו במלחמת מדין, כשהקב"ה אומר למשה: "נקום **נקמת בני ישראל** מאת המדיינים", ואילו משה משנה את ניסוח הצו ואומר: "החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת **נקמת ה'** במדין". ועל ההבדל הזה אמרו במדרש **(במדב"ר כב ב)**: "הקב"ה אמר: 'נקמת בני ישראל', ומשה אמר: 'נקמת ה' במדין', אמר הקב"ה אינו אלא דיקו (דין) שלכם, שגרמו לי (המדינים) להזיק אתכם. אמר משה: ריבון העולמים, אם היינו ערלים או עובדי ע"ז או כופרי מצוות הרי לא היו שונאים אותנו. ואין רודפים אחרינו אלא בשביל תורה ומצוות שנתת אתה לנו, הלכך הנקמה היא שלך, 'לתת נקמת ה' במדין'".

לא רק דור-המדבר אלא גם **אנחנו בדורנו** נמצאים כבר למעלה ממאה שנים בסכסוך עם עמי ערב, ולפני כן סבלנו כמה מאות שנים מהתנכלויות עד כדי שואה ורצח-עם מעמי אירופה הנוצרית. **והתנועה הציונית** לדורותיה עשתה ניסיון לברוח מהסיבה האמיתית של האנטישמיות שאינה יודעת גבולות, כאילו קיימת כאן איבה רגילה שיש לה פתרון אנושי, וככה אנו כבר מאה שנים מנסים לתת **פתרונות אנוש** לסכסוך הישראלי עם אומות העולם בתקווה שהאיבה הזו תבוא לידי גמר. אבל המציאות המרה טופחת על פנינו, אנו דומים לאדם המנסה לכבות דליקה בנפט. וכך נהגנו אנחנו גם בסכסוך הישראלי־ערבי כמו הסכם אוסלו ואחריו "מפת הדרכים" או עקירת גוש קטיף, וכך בכל פעם אנו מעלים הצעות נוספות כשאנו בעיוורון והימור בלתי אחראי נגררים אליהן. ואולי מתקיים בנו מאמר חז"ל **(ב"ק נב' א')**: "כד רגיז רעיא על ענא, עביד לנגדא סמותא" ופרש"י: **עיזא דאזלא בריש עדרא** - יש לבעל העדר עז חריף ודרך העזים להלך בראש והעדר הולך אחריהם. **עביד לנגדא סמותא** - לעז המושכת מנקר עיניה ונכשלת ונופלת בבורות והעדר אחריה כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להן פרנסים שאינן מהוגנין" - וכך גם אנחנו נגררים אחר פרנסים עיוורים המפילים אותנו לבורות. ■

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

ויהי בנסע הארן
הדרך לפעול עם א-ל

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ א"מ, רות ב"ר חיים יהודה ע"ה
ולעילוי נשמת בעל העלון 'בסוד שיח'
ר' שאול יצחק בן משה דוד שיף ז"ל
במלאת שלושים להסתלקותו

בפרשתנו ישנו תיאור של הדרך בה נסעו עם ישראל בכל ימי הנדודים במדבר. הן בדרך ההליכה, והן באופן בו ישראל ידעו שהגיעה השעה לצאת - בסימני הענן, החצוצרות ויציאת הדגלים לדרך[1]. ובלא שלושת המדריכים האלה, לא זזו ישראל ממקומם.

כך שבכל פעם בה נעלה עמוד הענן, והחל להתקדם לכיוון מסוים, ידעו עם ישראל שלשם מגמת פניהם במסע הקרוב. לאחר כן משה רבינו העמיד את הענן במקומו, בכדי שהעם יוכל להתארגן ליציאה למסע החדש[2]. ויבואו בני הלוי השונים - לכסות את הכלים, ולפרק את המשכן לקראת נסיעתו ממקומו. ועד שלא נשמעה התקיעה בחצוצרות, לא יצאו ישראל למסע, הגם שחלק מכלי הקודש כבר כוסו והוכנו ליציאה[3].

הסדר הזה בו עם ישראל שותף מלא למסע, מהווה פעולה עם א-ל - כפי אשר מצופה תמיד, מהאיש הישראלי לעשות. ולולי שיצטרפו שלושת הדברים יחדיו, לא יהיה זה מסע בני ישראל. וכמו שהיה לאחר חטא המרגלים, למרות שארון הברית ומשה לא משו מן המחנה, היו חלקים בעם שבקשו להעפיל ולעלות להר. וכיוון שלא נצטרפו שלושת הדברים יחדיו, לא עלה בידם הדבר[4].

אמנם הייתה גם דרך פעולה נוספת - כשהיו ישראל על ים סוף. אמנם עמוד הענן הלך מאחוריהם, אך הם התקדמו פנימה לתוך ים סוף. אז נגלה לעין כל, כיצד עם ישראל מנווט דרכו - ודבר לא עומד בדרכו[5], שכל המציאות משתעבדת לעם ישראל.

אך גם בסדר הרגיל של המסעות - ישנו הבדל בין המסעות שהיו עד להגעתנו להר סיני, לבין המסעות כשיצאנו משם. ואחר כך גם נוצר הבדל, במסעות של השנה האחרונה - אז מגמת ההליכה שינתה כיוון, ממזרח לצפון[6]. ובהתאם לכך גם מהות הנסיעה, השתנתה מהדגשת דגל מחנה יהודה לדגל מחנה דן[7].

אמנם במסעות הראשונים, לא היה שם ארון כלל. והיציאה הייתה על פי מה שאמר להם משה, כשהענן מיישר לפניהם את הדרך[8]. וכשקרבנו המקום להר סיני, שם ניתנו לנו המשכן וכליו[9], החלו המסעות להתנהל על פי הארון גם כן, שהלך בראש המחנות כולם. ולמשה ניתנו החצוצרות, בהם הודיע לנשיאים - שהגיעה השעה לצאת למסע.

ואילו כל המסעות האחרונים, מאז הסתלק אהרון הכהן בהר ההר, היו כבר על פי מה שעם ישראל עשה בפועל. במלחמות עם כנען[10], שם נלחמו בני שבט לוי עם אלו שחזרו לאחוריהם[11], ובמלחמות סיחון ועוג. שאז עם ישראל יצא להילחם באויביו, למרות שהארון לא מש מן המחנה. ואילו במלחמת מדין יצא פנחס הכהן המשוח למלחמה[12], יחד עם הארון - על מנת להכריע את מכשפי מדין[13].

ומאז ועד לימינו, עלינו לנקוט בדרכי הפעולה האלו.

לעיתים עלינו להסתמך לחלוטין על אשר ידריכנו הקב"ה, ואין אנו עושים דבר עד אשר עולה עמוד הענן ומכסה את הארץ. כדרך שגורשנו מארצות שונות, כשתם עידן הגלות באותו החלק של העולם. ישנם זמנים בהם אנו מקדמים בעצמנו את פעולת ה' עימנו, אך עד אשר לא ראינו כי ה' עימנו לא יצאנו לדרך ממש. כשם שאירע עם העליות השונות של הרמב"ן, הרמב"ם, תלמידי הגר"א, תלמידי הבעש"ט ועליית יהודי תימן.

אך הגיעו הימים בהם אנו מובילים תהליכים בעצמנו, ובזה אנו מביאים את גילוי שם ה' בעולם. כשאנו קמים בעצמנו ומכריעים את אויבינו בכל מקום. הגם אם אין הדבר נעשה בפעם אחת, וברצף של זמנים. שכן סוף כל סוף, אנו נדרשים לפעול עם א-ל.

ובמהרה יגלה עלינו הקב"ה וספר תורה בידו - ויכריז 'כל מי שפעל עם א-ל, יבוא ויטול שכרו'[14]. ויצאו פרס ורומי בבושת פנים[15], על אשר עכבו בידי ישראל - מלגלות ולהוציא את הטובה לפועל במהרה. ומתוך כך תיפול מלכות בחבירתה -רומי בידי פרס ופרס בידי רומי. עד יצא לאור משיח צדקנו, וישלים גאולתנו ופדות נפשנו בשמחה[16].

1- **ולמסע את המחנות** בשעת סלוק מסעות תתקעו בהם לסימן. נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים, על פי הקב"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות - רש"י במדבר י, ב

2 - **קומה ה'** לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים, היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא בויקהל) - שם, לה

3 - **והורד המשכן** כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון שנאמר (במדבר, ד) 'ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה', ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות, והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונתונין על המוטות, עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים - שם, יז

4 - ויעפלו לעלות אל ראש ההר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה - במדבר יד, מד

5 - **דבר אל בני ישראל ויסעו** (מכילתא) אין להם אלא ליסע, שאין הים עומד בפניהם. כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים - רש"י שמות יד, טו

6 - **פנו לכם צפנה** סובו לכם לרוח מזרחית מן הדרום לצפון, פניכם לצפון. נמצאו הולכין את רוח מזרחית, וזהו שנאמר (שופטים, יא) 'ויבואו ממזרח שמש לארץ מואב' - רש"י דברים ב, ג

7 - המסעות הראשונים היו כולם ממערב למזרח - שזוהי הרוח הראשונה ממצרים לארץ ישראל. ולכן הדגל שהלך ראשון וממנו נעלה הענן, היה דגל מחנה יהודה השוכן במזרח. ואילו המסעות של השנה האחרונה - היו כולם בכיוון צפון שהיא הרוח השניה בין מצרים ובין ארץ ישראל. שכן מצרים שוכנת דרומית מערבית לארץ ישראל. ואז היו אלו דגל מחנה דן - שעליהם עבר עמוד הענן, וכל שאר המחנות כולם. ולכן הם נקראים כמאסף לכל המחנות

8 - ואף על פי שהענן הולך לפניהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהן, הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן - רש"י במדבר כ, כב

9 - **רב לכם שבת** כפשוטו, ויש מדרשי אגדה הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן מנורה וכלים קבלתם תורה מניתם לכם סנהדרין שרי אלפים ושרי מאות - רש"י דברים א, ו

10 - **וישמע הכנעני** שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד... ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות... ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים. ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי - רש"י במדבר כא, א

11 - ומצאתי בגמרא ירושלמית שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם

בישראל, ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם שמונה מסעות מהר ההר למוסרה... שנאמר (דברים, י) 'ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן', והלא בהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות - שם כו, יג

12 - **אותם ואת פינחס** מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור. דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית, לז) 'והמדינים מכרו אותו' (סוטה מ)... דבר אחר, שהיה **משוח מלחמה** - שם לא, ו

13 - **וכלי הקדש** זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם והפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים, לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בבלעם כתיב על חלליהם (בספר יהושוע, יג) - שם

14 - לעתיד לבא מביא כביכול הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחה בחיקו, ואמר כל מי שעוסק בתורה יבא ויטול שכרו

15 - נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה... מיד יצאו בפחי נפש/ יצאת מלכות רומי ונכנסה מלכות פרס אחריה... מיד יצאו מלפניו בפחי נפש - עבודה זרה, ב:

16 - **משכא מלכותייהו עד דאתי משיח** והא דאמרינן עתידה פרס שתפול ביד רומי היינו סמוך לביאת המשיח כדאמרינן (סנהדרין, צח:) עתידה מלכות רומי שתפשוט על כל העולם תשעה חדשים - תוספות, שם

לתת לאורות כלים

/ הרב ידידיה נוימן

מיקומה של פרשת המנורה בתחילת פרשתנו מעוררת תמיהה, שהרי מצוות עבודת המשכן מפורטות בחומש ויקרא. ידועים דברי המדרש שהציווי על הדלקת המנורה מופיע כאן כניחום לאהרון הכהן ועוד יותר מכך כדי להראות לו חיבה מיוחדת. לפי המדרש אהרון חשש שעודנו נזוף לפני המקום בגלל חלקו בחטא העגל, ולכן לא זכה להקריב עם הנשיאים בחנוכת המשכן. וכשה' ציווה אותו בציווי המיוחד והייחודי של הדלקת המנורה, היה ברור שהוא אכן אהוב ורצוי לפניו. המדרש מרחיב ואומר שהקב"ה לא רק ציווה אותו אלא גם הדגיש ש 'שלך גדול משלהם', וזאת משום שאמנם הם זכו להקריב בזמן חנוכת המשכן אך זו פעולה חד פעמית, לעומת הדלקת המנורה שהיא עבודה תמידית.

השפת אמת (תרס"ג) מבאר שההשוואה בין קרבנות הנשיאים לציווי על הדלקת המנורה מרמזת על תובנת עומק ביחס לעבודת השם. לדידו, עבודת הקרבנות היא 'חיי שעה' וככזו היא מסמלת את המפגש עם הקב"ה מתוך ה'כאן והעכשיו'. האדם או האומה שמקריבה את הקורבן מביאה איתה את כל מאורעות ואתגרי היומיום ומעלה אותם אליו, לשיח של תפילה ובקשה. במובן הזה, עבודת התפילה שמקבילה לעבודת הקורבנות גם היא מאופיינת בהיותה חיי שעה. יהודי פונה אל אלוקיו בשעת משבר או שמחה ומביא יחד איתו את כל העובר עליו. לכן, דווקא הפירוט והמגוון של שבטי ישראל מתחבר אל סוג העבודה הזה.

לעומת העבודה של 'חיי שעה' ניצבת עבודת השם של 'חיי עולם'. עבודה זו מרוכזת בתורה ובלימודה והיא מתאפיינת בכך שהיא מייצרת מפגש עם האלוקי דווקא מתוך מבט-על שמגביה מעל המציאות ומרומם את האדם אל האמת האלוקית. במובן זה, משה רבינו הוא המייצג המובהק והנאמן של עבודה זו. משה הגביה עוף והתקדש עד כדי היותו כמעט מלאך, ומתוך מעלה זו הוא הצליח לקבל את התורה האלוקית בטהרתה. רק מתוך היכולת להתנתק ולהתרומם ניתן היה לקלוט את הרשמים האלוקיים באמת, ואותם רשמים נקלטו אצלנו לעולמים בתורה שקיבלנו בסיני שממשיכה להילמד ולהתפתח בבתי המדרשות מאז ועד היום.

וכאן בדיוק נכנס אהרון הכהן, בשליחות מיוחדת וקריטית. 'חיי העולם' של תורת משה הם האור בעצמו, אך בעולמנו הגשמי והמצומצם הם צריכים כלים כדי להופיע. אם הם יישארו רוחניים ומפשטים כל כך, השפעתם תהיה קטנה והאור שלהם לא יאיר כמו שצריך. העולם צריך פעולות ומעשים שיוציאו אל הפועל את האור הטהור והקדוש, וזה בדיוק עניינם של המצוות. המצוות הם הנר שמאיר את אור התורה ונותן נוכחות ומשמעות לטהרה הגדולה בתוך המציאות הממשית.

תורת משה יוצאת אל הפועל בדבקות הגדולה והמעשית של אהרון הכהן, ובזכות פעולותיו כל פינות העולם מוארות. כך יוצא ש'שלך גדולה משלהם' לא רק בגלל התארכות הציווי אלא בגלל איכות הציווי. הנשיאים אכן השיגו מדרגה רוחנית יוצאת מן הכלל ויצרו מפגש מרומם ומיוחד של חנוכת המשכן, אך אהרון קיבל את הכלים איך לייצב את אותה הארה ספונטנית וחד פעמית לכדי מנגנון יציב ובטוח. אהרון הכהן מלמד את העולם להאיר בעקביות וביציבות, כל יום וכל דקה. ומכוח מצוות המנורה העולם מעצב כלים להנכיח את האור הגדול של התורה.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

בדידי הווה עובדא

האדמו"ר מקרעטשעניף מרחובות

היו לי גילויים מדהימים עם האדמור מקרטשניף, שהיום הוא בסביבות ה-80 הי"ו. באחת הפעמים שהגעתי אליו, לעזור לו בקשר לבית האבות שלהם, קרא הרב'ה לשמש שלו ואמר לו ביידיש: תביא שתי כוסות תה, אחת בשבילי ואחת בשביל שאול וסגור את הדלת. אני מבקש ממך חצי שעה ללא הפרעות בכלל, בשום אופן. השמש מביא את התה וסוגר את הדלת, והאדמו"ר מתחיל לשוחח איתי. פתאום נפתחת הדלת, השמש נכנס, והרב'ה אמר: הרי אמרתי לך חצי שעה ללא הפרעה. ניגש השמש אל הרבי ולחש דבר מה על אזנו. האדמו"ר פנה אלי ואמר לי: רק רגע, אני מבקש סליחה, אני חייב לענות לטלפון הזה, הוא מחו"ל. המתנתי דקות ארוכות וכשהרבי חזר, חשכו עיני. פני הרבי היו חיוורות כסיד. אמרתי, רב'ה, אני מציע שנצא קצת לטייל בין הפרדסים (אז היו פרדסים סביב הישיבה), הרב'ה מעשן כבד ואוויר צח יכול לעזור. והרבי ענה: למה? אתה רואה עלי משהו? אל תדאג, בעוד חמש דקות ארגע. אספר לך מה קרה.

לפני שנה נסעתי לקברי אבות. בדרכי חזרה שבתתי בוינה. אירח אותי שם זוג צעיר. במהלך השבת נערכו טישים והגיעו חסידים. במוצש"ק עשיתי הבדלה, נהגתי כמנהג קרטשניף ששופכים מעט יין מיין ההבדלה על השולחן, כסגולה לברכה. בירכתי אותם בברכת שבוע טוב ושמח "א ליכטיגע וואך" ובשאר הברכות הנהוגות בקרטשניף. פתאום אני רואה שבעלת הבית מוציאה מפתח מכיסה, נועלת את הדלת ומחזירה את המפתח לכיס. והיא פונה אלי ואומרת: הנה עברה השבת, היו כאן חסידים רבים, קבלנו את כולם באהבה ועשינו כל מה שצריך בשמחה. עכשיו אני מבקשת מהרבי שיתחייב לנו שהשנה נזכה לילד. אמרתי לה: באמת מגיעה לכם תודה גדולה, אבל תביני, אני איננו אבא שלי. אני יכול לברך אבל לא להתחייב. כשהוצאתי מילים אלו מפי פרצו האשה ובעלה בבכי קורע לב. קולות הבכי עלו וגברו, לבסוף לא יכולתי לעמוד עוד מול בכיותיה ואמרתי: אני מתחייב. לאחר זאת, פתחה את הדלת. אבל אני, ליבי נפל בקרבי. איך יכולתי להתחייב? הייתי גמור לגמרי. מיד כשהגעתי ארצה נסעתי לבית העלמין ברחובות, לקבר של אבי. נפלתי על הקבר ואמרתי "אבא, אבא, טאטע, טאטע, בבקשה תסלח לי, תמחל לי". וסיפרתי את כל הסיפור. בבקשה אבא, שלא אתבייש, שיתקיים מה שהבטחתי.

הטלפון הזה שקבלתי היה מהזוג הזה שהזמינו אותי עכשיו להיות סנדק לילד שנולד להם עתה. אינכם יכולים לתאר לכם מה עבר עלי עד עכשיו...

שביבים / לע"נ שאול שיף

בהעלתך את הנרות

רש"י: ... **"שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה"**

על המסר העולה מהכתוב ומרש"י כותב הרב נבנצל: **"כשהתורה מורה כיצד להדליק את המנורה, כוונתם בעצם להורות: כיצד ללמד תורה. רצונה ללמדנו, שהאופן בו מעבירים את החכמה, הוא בכך שהמדליק המלמד, יעסוק בנר - בתלמיד - עד שתהא שלהבת התלמיד 'עולה מאליה', כשאתה רוצה להעביר את אש התורה שבידך, ולהדליק בה את נפש התלמיד - צריך שתעסוק בו, עד שאש זו תבער מכוחו העצמי, שגם כאשר תסיר את ידך - תמשיך שלהבת החכמה לבעור משמנו האישי"** (הרב אביגדור נבנצל, שיחות לספר במדבר, עמ' פא).

באופן דומה כותב הרב בערל וויין (באתר 'ישיבה'): **"רש"י כבר מציין את נוכחותו של רעיון עמוק יותר, בדבריו על כך שחובה של הכהן היתה לקרב את האש אל פתילת המנורה ו'מדליק על שתהא שלהבת עולה מאליה'. זה הכלל לא רק בהדלקת המנורה אלא גם בחיים בכלל - כשמגדלים ילדים או מחנכים תלמידים, כשנותנים השראה לאנשים אחרים ברעיונות או מלמדים אותם כישורים או ידע ...היכולת לקרב אש לפתילה ואז לתת לשלהבת לעלות מאליה היא תכונה חיונית למי שמבקש להצליח כהורה או כמורה. תמיד קשה להרפות מילד או מתלמיד. אנחנו מגיעים לרמת מעורבות אישית**

שמקשה עלינו מאד להרפות מהם. אך האמת היא שרק אם נרפה ונניח "לפתילה" - לילד, לתלמיד וכו' - להידלק ולשלהבת שלו לעלות מאליה, רק אז נמלא את תפקידנו החינוכי כהורים או כמורים. לא נוכל לחיות את חייו של אדם אחר במקומו. אנחנו יכולים רק לנסות לתת לו את האמצעים להצליח בחייו ולהגיע להישגים".

ומוסיף הרב ויין ואומר: **"הצד השני של המטבע בעניין זה, חשוב ותקף לא פחות. אסור לכהן להרחיק את האש מהפתילה בטרם עת. הוא חייב לוודא שהשלהבת של הפתילה יציבה כשהוא מסיר את האש שלו מן הפתילה. להורים ולמורים יש אחריות כל זמן שהילד או התלמיד לא מסוגל להעלות שלהבת בהירה משלו. פעמים רבות בחיים קשה להצית את הלהבה באנשים אחרים. תמיד נדמה שהאש לא הצליחה להדליק שלהבת שבוערת בכוחותיה שלה. לכן יש נטייה למצית הלהבה להתייאש ובסופו של דבר לזנוח את המאמץ, ואז תלמידים מסולקים מבתי ספר והורים וילדים נשארים מרוחקים אלה מאלה... יש צורך בסבלנות אין-קץ ובמאמצים ללא לאות לפני שמגיעים למבוי סתום ולנקודת אל-חזור. יש אנשים שמאחרים לפרוח ולכן הלהבה שאמורה להצית אותם צריכה להישאר צמודה לפתילה שלהם יותר זמן מהרגיל..."**.

(לימוד יומי)

"שטו העם ולקטו וטחנו ברחים או דכו במדלה ובשלו בפרור ועשו אתו עגות והיה טעמו כשד השמן"

הגמרא במסכת יומא דף עה. מבארת: כתיב (במדבר יא, ט): "וברדת הטל על המחנה לילה" [ירד המן עליו] וכתיב (שמות טז, ד): "ויצא העם ולקטו" וכתיב (במדבר יא, ח): "שטו העם ולקטו" הא כיצד? צדיקים - ירד על פתח בתיהם. בינונים - יצאו ולקטו. רשעים - שטו ולקטו.

כתיב לחם וכתיב עוגות וכתיב וטחנו הא כיצד?

צדיקים - לחם. בינונים - עוגות. רשעים - טחנו בריחים.

רואים שלכל אחד ניתן המן כפי מדרגתו. ככל שהוא נעלה יותר כך אין הוא צריך להתאמץ כלל וכלל.

את הסיבה לכך מבאר הזוהר בחלק ב דף סג א: כגוונא דא, אינון דלא מהימני ביה בקודשא בריך הוא... מאן גרים לון האי? בגין דלאו אינון בני מהימנותא. אוף הכא, שטו העם ולקטו, שטו בשטותא דגרמייהו, ובעאן לאטרחא עלייהו, הדא הוא דכתיב וטחנו ברחים, בתר כל טרחא דא לא סליק בידייהו אלא כמה דכתיב: "והיה טעמו כטעם לשד השמן", ולא יתיר, מאן גרים לון האי? בגין דלא הוו בני מהימנותא.

פירוש: כל הסיבה לטרחה של הרשעים היא בשל אי אמונתם בקב"ה - כל מי שחשב שאולי הקב"ה לא יזמן לו את האוכל למחר בפתח ביתו, נאלץ לצאת ולחפש אותו. אלו שהיה ברור להם שמחר יהיה המן בפתח הבית - זכו וקיבלו על מפתן הדלת.

כדי להבין את השגחת ה' ואיך הוא מזמן מזון לכל בריותיו נביא סיפור:

בערב שבת קרא האדמו"ר רבי מנחם מנדל מפרימשלן זצ"ל לכמה מחסידיו שילוו אותו אל המטבח.

בדרך הוא שאל אותם: "אמרו לי... חשבתם פעם איך משיג הדג את מזונו?! הלא לכל בעל חיים יש לסתות ושיניים או ציפורניים חדות לנעוץ בטרפו, אך לדג אין את כל אלו - הוא ניזון מדגיגים קטנים".

התלמידים לא הבינו מה הרב רוצה מהם... והוא המשיך: "חישבו לרגע... הבעיה הגדולה של הדג היא, שאם יבלע הדג את הדגיגים הקטנים תוך כדי מרדף אחריהם יתקעו הסנפירים שלהם בלועו והוא ייחנק למוות!" בינתיים הגיעו למטבח, על השולחן היה מונח דג גדול שהטבחית בדיוק חתכה את בטנו. הרב ניגש אל הדג פתח את בטנו והראה לתלמידיו. "ראו זה פלא כל הדגיגים הקטנים שבלע הדג לפני מותו ראשם מופנה לכיוון הזנב"... **מסקנה אחת היא**: הדג פותח את לועו והדגיגים נכנסים לתוך פיו... ה' מזמן לו את פרנסתו היישר לתוך פיו.

כן הוא בדור המדבר - מי שהאמין קיבל את המן עד למפתן הדלת כלחם מוכן ללא צורך לצאת לשדה וללקוט וללא צורך לדוכו במדוכה ולאפותו...

(אתר דבר תורה)

"ויעש כן אהרון"

רש"י מביא את דברי הספרי **"ויעש כן אהרון, מגיד שבחו של אהרון שלא שינה"**.

מהו שבחו של אהרון שלא שינה? - שאל המגיד מדובנא - הרי כל אדם מישראל יודע שאין להרהר אחרי דבר ה', ואם נצטווה, ודאי שלא ישנה, ומה הרבותא?!

משל למה הדבר דומה? לשלשה אנשים שחלו במחלה קשה. פנו שלשתם לרופא מפורסם ובקשו את עזרתו. נתן הרופא לשלשתם תרופות והוראות מתאימות.

החולה הראשון, מילא אחר הוראות הרופא במדויק ולאחר זמן קצר החלים כליל.

השני, הבין קצת בחוכמת הרופא, ומשום כך התחכם בטיב התרופות, ונטל רק את אלו שנשארו בעיניו, ולא הבריא.

השלישי, גם הוא חקר את טיב התרופות, אולם למרות זאת, נטל את כולן והבריא.

כן הוא הנמשל: התורה - סיים המגיד - היא התרופה שנתן לנו הקב"ה כנגד היצר הרע! ישנם בני אדם המקיימים את מצוות התורה בלא להרהר אחריהן כלל. לעומתם, ישנם כאלה המנסים להבין את טעמי המצוות, ומקיימים רק את הנראה להם. אולם חכמי ישראל מקיימים את כל המצוות ומנסים עם זאת להבין את טעמיהן.

אהרון הכהן לא שינה, בין מתוך אי הבנה, ובין מתוך הבנה, אלא לא שינה רק משום שכך ציווה ה'!

על כך נאמר שבחו!

(אתר דבר תורה)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net